

Analýza možností právní subjektivity příjemců v programu NCK

Základní potřeby programu

- Je třeba zvolit entitu, která bude mít právní subjektivitu
- Vzhledem k tomu, že se bude jednat o „soubor“ více právnických osob, je potřeba snadné ustavení, dále možnost vstupu či výstupu ze souboru, ideálně i vstup třetích osob
- Entita musí být ustavena před podáním návrhu projektu, přičemž není zaručeno podpoření projektu – je tedy třeba zvážit i otázky rozpuštění této entity
- „členové“ budou zároveň dalšími účastníky (dle zvoleného konceptu je druhou možností, že budou řešiteli dílčího projektu)

Existující právnické osoby dle českého práva:

- Veřejná výzkumná instituce
- Příspěvková organizace
- Spolek
- Ústav
- Nadace (nadační fond)
- Obchodní společnost – veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení
- Družstvo, evropská družstevní společnost

Nezohledněné právní formy

Typů právnických osob se v českém právním řádu vyskytuje celá řada. Tato analýza nezohledňuje všechny existující právní formy právnických osob, jelikož rozbor některých právních forem by nebyl účelný a jejich využití vzhledem k jejich zákonnému účelu nepřichází v úvahu. Takovými právními osobami jsou církve a náboženské společnosti, politické strany, politická hnutí, a některé veřejnoprávní korporace, jako profesní komory, obce a kraje. Dále honební společenstva, školské právnické osoby, mezinárodní organizace, komoditní burzy, právnické osoby fungující na základě zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních družstvech, státní fondy, právnické osoby veřejného práva zřízené zvláštním zákonem.

Dále existují v současné době v českém právním řádu právnické osoby, jejichž existence je umožněna (nemají povinnost transformace dle nových právních předpisů), nicméně v důsledku rekodifikace soukromého práva od 1.1.2014 nemohou nově vzniknout, proto nejsou pro účel využití v rámci programu NCK použitelné. Jedná se o zájmové sdružení právnických osob, sdružení, obecně prospěšnou společnost (je nutno neplést se statusem společnosti jako veřejně prospěšné dle NOZ – jedná se o vlastnost právnické osoby, nikoliv již o její právní formu).

Veřejná výzkumná instituce – zákon č. 341/2005 Sb.

Právnícká osoba, jejímž hlavním předmětem činnosti je výzkum, včetně zajišťování infrastruktury výzkumu. Zajišťuje výzkum z veřejných prostředků. Může být zřízena ČR – ministerstvo či jiný ústřední orgán státní správy, AV ČR, nebo územní samosprávný celek (obec, kraj). Zřízena dnem vydání zřizovací listiny zřizovatelem. Vzniká dnem zápisu do rejstříku veřejných výzkumných institucí. Zrušuje se rozhodnutím zřizovatele, uplynutím doby, na kterou byla zřízena, dosažením účelu, ke kterému byla zřízena, zamítnutím insolvenčního návrhu nebo zrušením konkurzu pro nedostatek majetku, rozhodnutím soudu. Zrušuje se s likvidací či bez likvidace, zaniká výmazem z rejstříku.

Orgány jsou ředitel, rada instituce (5-15 členů), dozorčí rada (5-7 členů).

Ve vztahu k NCK – jako problematické se jeví její ustavení – TA ČR nemá postavení ministerstva ani ústředního orgánu státní správy. Zřízení by proto muselo provést pravděpodobně MŠMT. Dále je problematické pevné složení orgánů a struktura pevně zakotvená v zákoně. Rovněž tato právnícká osoba nefunguje na členském principu. Vztahy k dalším účastníkům (za předpokladu, že by byla příjemcem) by mohly být výhradně smluvní či ve formě vztahu příjemce – další účastník. Jejím hlavním předmětem činnosti je výzkum. V případě NCK by neměla jako předmět činnosti výzkum, ale management výzkumu, nebylo by proto možné ji k tomuto účelu zřídit.

Příspěvková organizace – zákon č. 219/2000 Sb., č. 218/2000 Sb., 250/2000 Sb., 128/2000 Sb., 129/2000 sb.

Státní příspěvkovou organizaci lze zřídit za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, její existence je však na čistě veřejnoprávní bázi, je zde velmi silná vazba mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací. Příspěvková organizace hospodaří s finančními prostředky státu. Je podřízena ústřednímu orgánu státní správy či územnímu samosprávnému celku. Příklad – zákon o malém a středním podnikání – CzechInvest.

Ve vztahu k NKC - jeví se jako krajně nevhodná vzhledem ke způsobu ustavení. K postavení NCK na tomto principu by bylo nutné vydání zvláštního zákona, podřízení ministerstvu či ústřednímu orgánu státní správy, navíc rovněž není na členském principu, mohla by tak kooperovat s dalšími účastníky jen pomocí smluvních vztahů či vztahu příjemce-další účastník. Nevlastní majetek – její majetek je majetek státu.

T A Č R

Spolek – zákon č. 89/2012 Sb. - §214 a násl.

Mohou založit alespoň 3 osoby vedené společným zájmem za účelem jeho naplňování. Členové spolku neručí za jeho dluhy. Podnikání nemůže být hlavní činností spolku, výzkum a vývoj by ale mohl. Zisk lze použít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku – zde se přibližuje záměru zřídit entitu jako centrum managementu výzkumu, s tím že tento management by byl jeho hlavní činnost hrazená z výnosů. Spolek je založen dosažením shody na obsahu stanov. Vznik je opět vázán na zápis do spolkového rejstříku. Členem spolku může být právnická osoba, v takovém případě ji zastupuje statutární orgán (možnost statutárního orgánu někoho zmocnit ale není dotčena). Minimálními orgány spolku jsou statutární orgán a nejvyšší orgán, případně kontrolní komise a další. Nejvyšším orgánem by v případě NCK byl rada centra. Statutární orgán může být kolektivní i individuální. Celá organizace spolku je poměrně modifikovatelná stanovami.

Vztah k NCK – z hlediska ustavení i celkové struktury se jeví jako vhodný prostředek, bohužel opět není možné provést financování mezi spolkem a členy v rámci zákona č. 130/2002 tak, aby členové nebyly buď další účastníci, nebo nebyl mezi spolkem a členy smluvní vztah. Slabinou je ukotvení předmětu činnosti spolku. Zákon nechává v tomto směru prostor stanovám. Co se týče vlastnictví majetku, spolek jej může vlastnit na základě standardních pravidel o vlastnictví.

Fundace – nadace a nadační fond – zákon č. 89/2012 Sb. § 303 a násl.

Jedná se o právnickou osobu vytvořenou majetkem vyčleněným k určitému účelu. Činnost se váže na účel, ke kterému byla zřízena. Je zřízena zakladatelským právním jednáním, nebo zákonem, v nichž musí být určeno i jejich majetkové zajištění a účel. Vnitřní poměry upravuje statut. Zakládá jedna osoba nebo více osob. Hlavními instituty jsou však nadační vklad a nadační kapitál, přičemž tyto lze použít, stejně jako příjem nadace, pouze za účelem, ke kterému byla zřízena. Základní vklad v souhrnu tvoří nejméně 500 000, což stále nelze považovat za překážku ve vztahu k NCK (neveřejné zdroje), problémem je vynakládání prostředků (nadační jistina). Nebylo by možné využití prostředků formou převodu prostředků dalšímu účastníku, stejně tak, jako využít prostředky k nákupu služeb

Vztah k NCK – základním problémem je, že účel nadace je prostě jiný. Základním atributem je zde majetek, nikoliv personální substrát, nelze zde hovořit o členech. Nadace je určena za účelem správy a využití určitého majetku, nikoli k řešení projektového cíle.

Obdobně k nadačnímu fondu, ten na rozdíl od nadace nemusí mít trvalý charakter a výnosnou povahu. (nadace funguje, přispívá, zhodnocuje, aby mohla znovu přispívat, fond se může využít a zlikvidovat)

T A Č R

Ústav – zákon č. 89/2012 Sb. § 402 a násl.

Je právnická osoba, ustavená za účelem provozování činnosti užitečné hospodářsky nebo společensky s využitím své osobní a majetkové složky. Může vykazovat zisk, ale musí jej dále použít do své užitečné činnosti. Zakládá se standardně zakládací listinou, vzniká zápisem do rejstříku ústavů. Statutárním orgánem je ředitel, dále je orgánem správní rada, případně dozorčí rada (fakultativně). Určí-li tak zakladatelské právní jednání, či je-li to účelné, vydá správní rada statut. V ostatním obdobně jako nadace.

Vztah k NCK – zákon blíže nerozvádí, co si představuje pod pojmem využití osobní složky. Důvodová zpráva však uvádí, že osobní prvek není nutně spojený s členstvím (tím se liší od spolku), věcný substrát je zcizitelný (čímž se liší od nadace). Vzhledem k tomuto aspektu, tedy chybějící členské základně, se rovněž nejeví jako vhodný. Přesun prostředků na další účastníky by sice možný byl, nicméně je otázka, jak by pak ústav naplňoval svůj účel. Jako klíčový problém se jeví skutečnost, že výsledky činnosti ústavu jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených. Zde bychom v podstatě ustavili princip open access a mohlo by docházet k nepřímé státní podpoře.

Obchodní společnosti – zákon č. 90/2012 Sb.

Obchodní společnosti se dělí na společnosti osobní a kapitálové. Osobní mohou být založeny pouze za účelem podnikání či správy vlastního majetku. Ani jeden z těchto účelů není slučitelný s účelem NCK, z možností proto vypadávají veřejné obchodní společnost, komanditní společnost.

V případě obchodních společností nehovoříme o členech, ale o společnících.

Společnost s ručením omezeným

Jedná se o kapitálovou společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše nesplacených vkladů. Zakládá se společenskou smlouvou či zakladatelskou listinou, která musí mít formu veřejné listiny (notářský zápis). Společníci mají ve společnosti podíl odpovídající výši jejich vkladu ku základnímu kapitálu. Minimální výše vkladu je 1 Kč. Orgány jsou jednatel a valná hromada. Mezi jedno z klíčových práv společníků patří podíl na zisku, který se rozděluje na základě rozhodnutí valné hromady. Pro účely NCK by bylo třeba podchytit, aby se zisk využil k financování centra v pravidlech společnosti.

Vztah k NCK – Bylo by možné využít, organizační struktura a poměry společnosti jsou poměrně komplexně upraveny, nicméně není zcela jednoduchý vstup a vystoupení dalšího společníka – musí to umožňovat společenská smlouva, zřízení ani zrušení není nepřekonatelně náročné, základní vklad je přijatelný.

Akciová společnost

Podstatou je rozvržení základního kapitálu na určitý počet akcií. *Ve vztahu k NCK* je problémem poměrně složitá struktura a ne zrovna jednoduché založení – Výše základního kapitálu totiž činí 2 mil. Kč. Rovněž je třeba zajistit vydání akcií. V případě přistoupení dalšího společníka by bylo nutné buď umenšení podílu některého stávajícího (podíl je vázán na akcie), nebo navýšení základního kapitálu). Převod prostředků by mohl být proveden vůči dalším účastníkům, nebo na základě smlouvy (služby), podstata společnosti není v tomto směru omezující. Nicméně přílišná organizační náročnost a.s. se jeví pro NCK jako méně vhodná.

Obdobně se lze vyjádřit k evropské společnosti, která není vhodná vůbec z důvodu specifických požadavků na základající subjekty. Z důvodu požadavků na základající subjekty není vhodné ani evropské hospodářské zájmové sdružení.

Družstva – zákon č. 90/2012 Sb.

Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání. Umožňuje originálně nabývat členství bez změny zakládací listiny a stanov, pokud stanovy přijetí dalších členů umožňují. Družstev existují různé typy, přičemž právě podle typu družstva jsou modifikována práva a povinnosti členů. Podstatou práv členů je získávat výhody z členství v družstvu, přičemž družstvo se může věnovat činnostem, kterým by jednotlivec nemohl. Nicméně i v případě takzvaných výrobních družstev (typ asi nejbližší) vykonává člen činnost pro družstvo na základě zaměstnaneckého poměru, čímž družstvo ztrácí potenciální výhodu oproti jiným formám. Obecně lze říci, že vzhledem k účelu, za kterým je družstvo zřízeno, není vhodné svou povahou pro NCK.

Ohledně evropského družstva lze říci totéž, co v případě evropské společnosti, vylučují její požadavky na subjekty, které jej mohou založit.

Závěr

Nejvhodnějšími formami se jeví spolek, společnost s ručením omezeným, případně akciová společnost, nicméně žádná forma není zcela bezproblémová.